

ELŐSZÓ

A kötetben a Magyar Népköztársaság és a Kínai Népköztársaság kapcsolatait tekintjük át magyar levéltári források alapján. Az olvasóban azonnal felmerül a kérdés, hogy miért csak az egyik fél szemszögéből mutatjuk be a történetet. Hol vannak a kínai dokumentumok? A válaszom az, hogy én örültem volna a legjobban, ha kínai levéltári forrásokat is közölhettem volna ebben a kötetben. A Kínai Népköztársaságban azonban az elmúlt években a levéltári kutatás lehetőségei folyamatosan romlottak. A legfelső pártvezetés és a Külügyminisztérium iratai nem kutathatók, az 1949 utáni, ún. „érzékeny témákat” – többek között a szovjet tömb és Kína viszonyát – érintő iratokhoz sem a tartományi és városi levéltárakban, sem az egyes állami intézmények levéltáraiban nem lehet hozzáférni. A 2010-es évek elejéig a kínai kutatók némileg jobb helyzetben voltak, mint a Kínában levéltári kutatást folytatni kívánó külföldiek, de 2012 után az ő lehetőségeik is beszűkültek. Ezért forrásként legtöbbször ők is csak a legfelső vezetők publikált válogatott műveire, nyilvános beszédeire, hivatalos életrajzaira és kiadott emlékirataira, valamint a sajtóra hagyatkozhatnak. E dokumentumok autentikusságáról azonban nem lehetünk meggyőződve. Mao Ce-tung válogatott műveiről például tudjuk, hogy csak alapos átdolgozás után kerülhettek nyilvánosságra. A szerkesztői munkában részt vett többek között Pavel Jugyin egykori pekingi szovjet nagykövet is. Miközben tehát magyar oldalról a dokumentumok eredetiségéhez nem fér kétség, azok alapján jól rekonstruálható a magyar Kína-politika, és az, hogy a magyar párt- és állami vezetés hogyan látta Kína Magyarország-politikáját, kínai oldalról ilyen forrásellátottságról nem beszélhetünk. Azokhoz a levéltári dokumentumokhoz, amelyekre a bevezető tanulmányban hivatkozom, 2006-os pekingi kutatóútam során sikerült hozzájutnom a KNK Külügyminisztériumának levéltárában. A titkosítás alól feloldott és 2006-ban kutathatóvá tett iratokból állítottam össze a Kína mellettünk? című kötetet (Budapest, História – MTA Történettudományi Intézete, 2008.), amely 1956-ból származó, Magyarországra vonatkozó kínai külügyi iratokat tartalmaz magyar fordításban. Azóta a kínai külügyi levéltárban a kutatás feltételei egyre nehezedtek, majd 2013-ban a levéltár gyakorlatilag bezárt, a korábban kutatható iratok sem voltak többé hozzáférhetőek. Ezért voltam kénytelen azt a döntést hozni, hogy ebben a kötetben csak magyar dokumentumokat közlök.

A kötetben szereplő dokumentumok készítői nem használtak egységes átírást. Vagy hallás után, a magyar kiejtésnek megfelelően írták le a kínai neveket és szavakat, vagy az orosz átírást magyarították, vagy több-kevesebb pontossággal átvették a hivatalos kínai átírást. Az egységesség és olvashatóság szempontjait figyelembe véve a szövegben a kínai nevek és szavak az ún. népszerű magyar átírásban szerepelnek. Azon kínai emberek nevét, akiket sikerült beazonosítani, a kötet végén található névjegyzékben a kínai nyelv nemzetközileg általánosan elfogadott átírási rendszere, az ún. pinyin (magyaros átírással: pinjin) szerint, valamint írásjeggyel is megadjuk. A bevezető tanulmányban – a pinjint nem ismerő olvasókra tekintettel – a kínai neveket és szavakat szintén a népszerű magyar átírásban közlöm. A hivatkozásokban és a bibliográfiában azonban – a könnyebb visszakereshetőség érdekében – a pinjin átírást alkalmazom. Kivételt csak akkor teszek, amikor a kínai nevek más idegen nyelvű (pl. angol) publikációkban fordulnak elő, ilyenkor a nyomtatásban megjelent formát használom.

A dokumentumokban szereplő helyesírási hibákat és fogalmazási pontatlanságokat javítottuk. A betoldott szavakat szögletes zárójelben közöljük. Az internetes források utolsó megtekintésének dátuma: 2020. szeptember 26.

A kötet elkészítését a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete és a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar kutatási pályázata (témaszám: 20663B800) támogatta.